

Suomen Arkkitehtiliiton eduskuntavaalitavoitteet

2027

Vuoden 2026 Arkkitehtuurin Finlandia –finalistit ylhäältä vasemmalta: The Lost Street -museo / Lahdelma & Mahlamäki
Arkkitehdit: Kuva: Aalste Rakauskaite, Helsingin Muuririntamasta / Avarus Arkkitehdit. Kuva: Tuomas Uusheimo. Kuusijärven savu-
saunat / Mer Arkkitehdit ja Talli Arkkitehdit. Kuva: Kalle Kouhia. SKB-kampus / JKMM Arkkitehdit. Kuva: Tuomas Uusheimo.

Rakennukset muodostavat valtaosan Suomen kansallisvarallisuudesta ja aiheuttavat merkittävän osan energiankulutuksesta sekä ilmastopäästöistä.

Sillä, miten olemassa olevaa rakennuskantaa käytetään, korjataan, muutetaan ja puretaan, on suuri merkitys ilmastoon, talouteen, kulttuuriperinnön, aluekehityksen ja ihmisten arkiympäristön kannalta.

Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2022–2035 toimii hyvänä pohjana rakennetun ympäristön tulevaisuuden ohjaamiseen. Ohjelman keskeistä sisältöä on rakennuskannan huoltaminen, korjaaminen ja kehittäminen, asuntorakentamisen laatu ja monimuotoisuus, julkisen rakentamisen, hankintojen ja arkkitehtuurikilpailujen merkitys sekä riittävän osaamisen ja koulutuksen tarve.

Seuraavalla hallituskaudella Apolin toteuttamiselle tulee varata riittävät resurssit ministeriöissä.

Rakennetun ympäristön lainsäädäntö on mullistunut perustavanlaatuisesti, ja uudistuksen vaikutuksista ja toimivuudesta tulee tehdä kokonais-arvio.

1. Korjaaminen luo työtä ja vähentää päästöjä

Rakennusten korjaamisen, muuntamisen ja tehokkaamman käytön tukeminen on järkevää ilmastoon, ympäristöön ja kansantalouden kannalta. Korjausrakentamisella on myös vahva työllistävä vaikutus.

Suomessa purkaminen on kuitenkin kiihtynyt: vuonna 2023 purettiin noin 8 000 rakennusta, kaksinkertainen määrä vuoteen 2010 verrattuna. Purettavaksi päättyy myös arvokasta rakennusperintöä ja korjauskelpoisia rakennuksia. Samalla valtaosa purettavien rakennusten hyväkuntoisistakin materiaaleista päättyy jätteeksi.

Monitahoisen ongelman ratkaiseminen edellyttää selvitystä siitä, miten lainsäädäntö, taloudelliset kannusteet, kuntien ohjauskeinot ja viranomaiskäytännöt ohjaavat purkamiseen korjaamisen ja säilyttämisen sijaan.

Toimenpide:

- Hallitus asettaa riippumattoman selvityshenkilön, jonka tehtävänä on selvittää, miten olemassa olevan rakennuskannan käyttöä, korjaamista ja uudelleenkäyttöä voidaan vahvistaa, miten arvokas rakennusperintö turvataan ja miten kuntien kaavoitusta sekä maapolitiikkaa ohjataan kohti rakennusten kestävämpää käyttöä.

Tavoitteet 2027

2. Asumisen laatu ja kohtuuhintaisuus on kaikkien etu

Asuntotuotanto on Suomessa historiallisen matalalla tasolla, ja valtion tukeman tuotannon tulevaisuus on avoin. Suomessa on vuosikymmenten ajan yhdistetty onnistuneesti markkinaehtoisuutta ja tuettua asuntotuotantoa, ja asunnottomuuden hoidossa Suomi on ollut kansainvälinen edelläkävijä. Viime vuosina asunnottomuus on kuitenkin kääntynyt kasvuun.

Aikaa kestävät rakennukset edellyttävät monipuolisia asuntotyyppejä, asuntotyyppijakautumia ja käyttötarkoituksia sekä laadukasta asuntoarkkitehtuuria. Rakennusten elinkaaren pidentämisessä keskeistä on niiden joustavuus ja sopeutumiskyky.

Tällä vuosikymmenellä kaavojen tehokkuus eli rakennusoikeuden määrä tonteilla on kasvanut merkittävästi, samalla kun käsitys kaupunkikuvaan ja ympäristöön soveltuvasta rakentamisesta on rapautunut.

Toimenpiteet:

- Hallitus vahvistaa asumisen laatua, joustavuutta ja kohtuuhintaisuutta uudistamalla rakentamisen, kaavoituksen ja asuntorahoituksen ohjausta. Rakennukset suunnitellaan pitkäikäisiksi ja muunneltaviksi, ja asuntotuotannossa huomioidaan eri elämäntilanteissa olevien ihmisten tarpeet.
- Valtion tukeman kohtuuhintaisen asumisen jatkuvuus turvataan.

3. Laadukkaat ja kestävät hankinnat tuottavat parempaa ympäristöä

Julkisen sektorin pitäisi ohjata markkinoita kestävään, toimivaan ja laadukkaaseen rakentamiseen. Julkisissa hankinnoissa tulee painottaa alhaisen hinnan sijaan rakennuksen kestävyttä ja taloudellisuutta pitkällä aikavälillä. Arkkitehtuurikilpailut ovat tärkeä keino edistää laatua ja sopivat monenlaisiin hankkeisiin.

Rakennetun ympäristön laatu ja kestävyys ratkaistaan suurelta osin suunnitteluvaiheessa. Huolellinen suunnittelu vähentää korjaustarvetta, pidentää käyttöikää ja parantaa energiatehokkuutta.

Nykyinen hankintalaki ei riittävästi huomioi suunnittelupalvelujen erityispiirteitä eikä tue uusien toimijoiden pääsyä alalle. Tämä vähentää kilpailua ja kaventaa mahdollisuuksia laadukaana elinympäristön muodostumiseen.

Toimenpiteet:

- Valtion ja julkisten toimijoiden tulee näyttää esimerkkiä painottamalla hankinnoissaan laatua, järjestämällä merkittävissä hankkeissa arkkitehtuurikilpailuja ja huomioimalla suunnittelupalvelujen erityispiirteet.
- Suomi vaikuttaa EU:n hankintadirektiivin uudistamiseen ja kehittää kansallista hankintalakia niin, että hankinnoissa painotetaan laatua, elinkaari-vaikutuksia ja innovaatioita.

4. Osaamisen ja koulutuksen merkitys kasvaa

Rakennetun ympäristön ylläpito ja kehittäminen vaativat osaa-vaa työvoimaa. Ilmastonmuutos, kestävyystavoitteet ja rakentamisen uudet vaatimukset kasvattavat alan osaamistarpeita ja synnyttävät uusia tehtäviä.

Samalla suuri osa alan työntekijöistä eläköityy seuraavan kymmenen vuoden aikana ja nuorten ikäluokat pienenevät. Osaajavajetta on siksi paikattava myös ulkomaisella työvoimalla.

Uuden rakentamislain myötä rakentamisen suunnittelu- ja työnjohtotehtävistä on tullut säänneltyjä tehtäviä, joihin tarvitaan pätevystodistus. Rakentamisen säännellyissä suunnittelu- ja työnjohtotehtävissä osaamisen ylläpitämistä ei kuitenkaan edellytetä, mikä on lainsäädännöllinen puute.

Toimenpiteet:

- Ulkomaisten tutkintojen ja osaamisen tunnustamista tulee kehittää ja ulkomaisen työvoiman työ- ja oleskelulupa-prosesseja nopeuttaa.
- Rakennusalan pätevyyksien ylläpitämiselle tulee asettaa minivaatimukset samaan tapaan kuin muilla säänneltyjen ammattien harjoittajilla.
- Kiinteistö- ja rakennusalan työllistävä vaikutus tulee huomioida nykyistä huomattavasti paremmin myös alan korkeakoulutuksen perusrahoituksessa.

5. Lainsäädäntöuudistus vaikuttaa koko kiinteistö- ja rakennusalaan

Rakennetun ympäristön suunnittelua ja toteuttamista ohjaava lainsäädäntö on uudistunut perusteellisesti ja entinen maankäyttö- ja rakennuslaki on purettu kuuteen eri lakiin. Muutos on tuonut vanhan sääntelyn purkamisen lisäksi mukanaan myös uutta sääntelyä, minkä vuoksi lain kokonaisarviointi on tarpeen seuraavalla hallituskaudella.

Lakiuudistuksen tavoitteena oli edistää hiilineutraalia, kiertotalouteen perustuvaa rakentamista sekä siirtää painopistettä rakentamisen määrästä laatuun, pitkäikäisyyteen ja ympäristövaikutuksiin. Miten tavoitteet ovat toteutuneet, ja millaisia vaikutuksia uudistuksilla on ollut rakennetun ympäristön suunnitteluun ja laatuun?

Toimenpide:

- Rakennetun ympäristön sääntelyn toimivuus tulee arvioida seuraavalla hallituskaudella laajasti eri toimijoiden – kunnat, rakennusvalvonnat, yritykset, asiantuntijajärjestöt – näkökulmista.